

קול צופיד

מרון הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

חיי שרה - תשס"ב - מאת מרון הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

השיעור לעילוי נשמת :

מרון הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

פרשת השבוע : חיי שרה

השיעור נמסר ע"י הרב מרדכי אליהו זצוק"ל, בשנת תשס"ב.

הלכות טבילת כלים

שדה המכפלה קניין עולם לאברהם ולבניו השבוע נקרא בפרשה על המו"מ שהיה בין אברהם אבינו לבין עפרון, וכיצד אברהם אבינו קנה את שדה המכפלה בקניין עולם. ביקש אברהם מבני חת להיפגש עם עפרון, (בראשית כ"ג ט) וינתן לי את מערת המכפלה אשר לו אשר בקצה שדהו בקסף מלא ותננה לי בתוקכם לאחוזת קבר. ואף על פי שעפרון היה מוכן לתת לו את האחוזה בחינם, במתנה. אברהם אבינו לא מסכים, הוא רוצה לקנות בקנין ממש אע"פ שאר"י שלו היא. ועוד, הוא חשש אולי אחרי הקבורה תתהפך דעתו של עפרון או של בני חת ולא יסכימו שהמקום יהא כמקום קבורה. אמר לו אברהם (שם יג) יאך אם אתה לו שפעני נתתי קסף השדה קח ממני ואקברך את מתי שמה.

ואז עפרון מבקש ארבע מאות שקל כסף, ונתן לו אברהם את הכסף כפי שנתבקש למרות שהארץ כבר נתנה לו, כמוזכר ברש"י (שמות ו' פסוק ט'): אמר לו הקב"ה (למשה רבנו) "חבל על דאבדון ולא משתכחין, יש לי להתאונן על מיתת האבות. הרבה פעמים נגליתי אליהם בקל-שדי ולא אמרו לי מה שמך" וכו'. "וכשביקש אברהם לקבור את שרה, לא מצא קרקע עד שקנה בדמים מרובים וכו' ולא הרהרו אחר מידותי". היינו, הארץ היתה שייכת לאברהם ואעפ"כ הוא שילם מחיר מופרז ולא התלונן. ואז התורה מעידה בפירוש ואומרת (שם יז יח) וינקם שדה עפרון אשר במכפלה אשר לפני ממצא השדה והמקרה אשר בו וכל העץ אשר בשדה אשר בקל גבלו סביב. לאברהם למקנה לעיני בני חת בכל באי שער עירו. ואחרי שקבר אברהם את שרה אשתו, שוב התורה אומרת (שם כ) וינקם השדה והמקרה אשר בו לאברהם לאחוזת קבר (ועיין לאוה"ח הקדוש מדוע התורה כותבת אחרי הקבורה שוב "וינקם").

תשלום קבל עם ועדה המפרשים עומדים על השינוי בצורת התשלום אותה דרש עפרון לבין הדרך שבה נהג אברהם לבסוף. בתחילה אמר עפרון 'אך צע מאת שקל כסף ביני ובינך', כלומר שביקש עפרון שיעביר לו את התשלום בשקט, בינו לבניו וימתחת לשולחן, (אולי רצה פטור ממסים). אבל אברהם אבינו לא כן עשה, אלא וינקם אברהם לעפרון את הקסף אשר דבר באזני בני חת, כלומר שהוא שילם לאזני כולם, קבל עם ועדה, לפי שחשש שיכחיש אחרי מעשה את כל העניין. ושלא יאמר אח"כ שהכסף הוא מזויף ויבטל את המכירה, על כן כל שקל נזרק על הרצפה כדי "שישמע" הצליל שהוא כסף נקי.

קניית המערה וכל השטחים שסביבה הגאון מוילנא שואל (ענין בספרו 'קול אליהו'), למה נתן לו ארבע מאות שקל כסף, ולא היה שום משא ומתן ביניהם? ומבאר על פי התרגום שכותב על ארבע מאות שקל כסף, "ארעא דשויא ארבע מאה סלעין", מכאן שהפך אברהם את שקלי הכסף שביקש עפרון, לסלעים שהם הרבה יותר שוים משקלי כסף פשוטים. והטעם שעשה כן, הוא משום שאברהם אבינו קנה לא רק את שטח המערה בלבד, אלא גם שטח רב מסביב למערה, ברדיוס של קילומטרים סביבות הקבר, כך שכשיבואו בעתיד לפקוד את הקבר, לא יורחקו משם בטענה שחלקה זאת לא שייכת להם. ועוד בלוויה של שרה אמנו צריכים להיות ששים ריבוא אנשים (ענין להלן).

ומצאנו כן גם בדברי חז"ל, שקנה בקנטרי סלעים, שהם הרבה יותר מסתם שקלים. אמר רבי חנינא כל כסף האמור בתורה סתם, סלעין, דנביאים ליטריין, פירש"י הוא עשרים וחמש סלעים וכו' חוץ מכספו של עפרון שאע"פ

שכתוב סתם קנטריין דכתיב ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר, ופירש"י קנטריין - מאה סלעים בכל שקל. והוא משום שקנה גם שטח רב מסביב, והיום שטח זה מגיע עד אבו סנינא ורחוק יותר. והמדרש אומר, "א"ר יודן ב"ר סימון זה אחד משלושה מקומות שאין אומות העולם יכולים להונות את ישראל, לומר גזולים הם בידכם. ואלו הן: מערת המכפלה, ביהמ"ק, וקבורתו של יוסף" (ענין שם באורך מדרש רבא בראשית פרשה ע"ט). וכיום הם מעזים לומר ששלחם הוא, הרי מקומות אלו קנויים לנו "כפליים": אחת, מידי הקב"ה. שניה, קנין שנקנה כדין וכדת מהאומות. והאמת, שלא היו צריך לשלם כסף מלא כלל, כמוזכר ברש"י (שמות ו' פסוק ט') שהובא לעיל.

העלאת מדרגה בשדה עפרון כתוב במפרשים שכמה מקומות בארץ היו חשובים ושוממים. גם בהר המוריה מצאנו כן, שאמר לו הקב"ה בהר המוריה, לך לך וכו', שהעלהו מאפלה לאור גדול. וזהו שאומרים בפיוט 'עת שערי רצון', שאמר להם א"א לנערים הראיתם הר המור, ואמרו לו שרואים רק מהמור. על כן, אמר להם שבו פה עם החמור, עם משולים לחמור, לפי שלא היו ראויים לראות. ועל אף שהם צודקים לכאורה, שהיה שם רק מהמור וחושך, אבל מרגע שבא אברהם אבינו נהיה הר עם אור השכינה. גם בשדה עפרון היה חושך גדול ופחדו אנשי דורו ללכת לשם. ופתאום, וינקם השדה ונהיה אור (זהוה בראשית עמוד קכ"ח, ומובא באור החיים על פסוק ט'), כשראה כך עפרון, רצה להתחרט, אבל כבר לא יכל.

מאן דתני ומתני לית ליה שיעורא הגמ' אומרת שלויית אדם גדול היא ללא שיעור, ומשתתפים בה אפי' יותר מששים רבוא. וכך לשון הגמ' (מגילה כ"ט ע"א) "רב ששת אמר כנתינתה כך נטילתה. מה נתינתה בששים ריבוא - אף נטילתה בששים ריבוא. הני מילי - למאן דקרי ותני, אבל למאן דמתני לית ליה שיעורא". ומזה לומד הגאון, שצריכים להשתתף בהלויה של שרה אמנו, וכן של צדיק שהוא שר תורה, לפחות ששים רבוא אנשים. ואכן, כשהיינו בהלויה הגדולה ביום ששי בבני ברק, (ובורח ה' הספקנו לחזור בשעה 14:00, וזה סייעתא דשמיא, לפי שיש אשר חזרו ממש סמוך לכניסת שבת), אמרו לי שיש שם חצי מליון אנשים. אמרתי שלא יתכן הדבר, אלא צריך להיות שם ששים רבוא אנשים לפי הכלל של נטילתה כנתינתה, ובפרט שהגמ' אומרת שבאדם גדול שהוא גדר תני ומתני, יוצאים ללוותו יותר מששים רבוא; וכן באמת היה, שלאחר ההלויה אמרו לי שהיו שם הרבה יותר אנשים. צאו וראו, שבהלויה של ראש ממשלה לאורך כל ההיסטוריה, או בהלויה של מלכים לא השתתפו כל כך הרבה אנשים. ואין זה פלא, לפי שכאן זהו כבודה של תורה. גם כשהיינו בנתיבות בקברו של הבבא סאלי זי"ע"א, ביום השנה, היו שם למעלה ממאה אלף איש, למרות הרוח והגשמים שהיו באותו הזמן, והנה באותו שבוע עלו לקבר של אחד מהמנהיגים הגדולים של מדינת ישראל, ולא היו שם אפילו מניין, והיה בזיון גדול, ומאז כל שנה מכריחים להוציא בחורים מבתי הספר כדי שיהיה שם מעמד מכובד יותר.

מאיווי של הרב שך זצ"ל

הפעם הראשונה שנפגשתי עם הרב שך זצ"ל, היה בחודש ניסן של שנת תשמ"ג, חודש בו נכנסתי לתפקיד של הרב הראשי לישראל. שלח הרב לקרוא לי, מאחר ורצה להכירני. במוצאי שבת הגדול של אותה שנה בשעה מאוחרת הלכתי אליו, ומצאתיו יושב ולומד, למרות גילו המופלג. משראה אותי הפסיק ללמוד, ואמרתי לו אמתין עד שיגמור, והשיבני שאין זמן שאפשר לגמור בו את הלימוד. ראיתי שהוא עוסק בסוגיה המדברת במחלוקת אם צריך הסבה בשתי כוסות ראשונות או אחרונות (פסחים ק"ח ע"א), ומאחר ויש מחלוקת אומרת הגמרא "אידי ואידי בעי הסיבה" (ועיין שם בתוס' ד"ה כולוהו, אם לא היסב מה הדין). מקשה הר"ן שם דף כ"ג מדפי הר"י והרי כל הענין של הסיבה הוא מדברנן, ומאחר ויש מחלוקת נאמר ספק דרבנן לקולא, ולא נסב. ומתוך: "הכא כיון דלאו מילתא דטריחא היא עבדינן לרווחא דמילתא. כך פירשו ז"ל. ולי נראה, דעל כרחך בעי למיעבד הסיבה בכולוהו, דאי ניזיל לקולא אמאי נקל בהני טפי מהני, ואי נקיל בתרוויחיה, הא מעיקרא מצות הסיבה לגמרי" עכ"ל. היינו, מאחר

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְּקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הֶרֶב מֵרַדְכִּי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

חיי שרה - תשס"ב - מאת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג מֵרַדְכִּי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

וְאֵת הַעֲפָרָתָהּ. כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֹא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ וְטָהַר אֶךְ בְּמִי נָדָה יִתְחַטֵּא וְכָל אֲשֶׁר לֹא יָבֹא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּמִימִים. הִנֵּה הַתּוֹרָה כֹּאן מִפְרֹשֶׁת הַעֲלֵלָה לְכָל מִתְכַּוֵּת שְׂבָאִים בָּאֵשׁ, וְטָהַר שְׂבָאִים שְׂבָאִים בְּנוֹסֶף, וּלְבָגֵי צִמְרָה וְעוֹר, מִה שֶׁלֹּא מִצְאֵנוּ כֵּן בְּשָׂרָה מִלְחָמוֹת. עַל זֶה אָמַר הַרְמְב"ן "וְהִזְהִיר אוֹתָם עֵתָה בְּהַעֲלֵת כָּל מִדִּין מֵאִיסוּרֵי הַגּוֹיִם, וְלֹא אָמַר לָהֶם זֶה מִתְחַלָּה בְּכָלִי סִיחּוֹן וְעוֹג שֶׁלֹּא שֶׁלֹּא, כִּי מִדִּין מֵאִיסוּרֵי הַגּוֹיִם בְּזָנוּ לָנוּ וְשֶׁלֹּא הָעֵרִים אֲשֶׁר לִכְדָּנוּ. וְהַטַּעַם, כִּי סִיחּוֹן וְעוֹג מִלְכֵי הָאֱמֹרִי הֵם וְאַרְצָם מִנְחֵלֶת יִשְׂרָאֵל הִיא, וְהוֹתֵר לָהֶם כָּל שֶׁלֹּא אָפִילוּ הָאִיסוּרִים דְּכֹתִיב (שֵׁם ו' יא) וּבִתִּים מִלֵּאִים כָּל טוֹב אֲשֶׁר לֹא מִלֵּאִת, וְאָמַר רַבּוֹתֵינוּ (חֻלִּין יז א) קִדְּלִי דְחִזִּירִי אֲשֶׁתִּי לָהּ. אֲבָל מִדִּין לֹא הִיא מִשְׁלָחַם וְלֹא לָקָחוּ אֶת אֶרֶצָם, רַק לְנִקּוּם נִקְמָתָם הָרָגוּ אוֹתָם וְלָקָחוּ שֶׁלֹּא וְלִכְךָ נִהְיָ הָאִיסוּר בְּכִלְיָהֶם". כָּל רֵמֶת הַגּוֹלָן שֶׁהִיא אֶרֶץ סִיחּוֹן וְעוֹג, הִיטָה נַחֲלָת יִשְׂרָאֵל, וְעַל כֵּן הִיא לָהֶם הִיטָה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם גַּם כִּשְׁלֹא הִיוּ הַכִּלִּים טְהוֹרִים, אֲבָל בְּמִדִּין שֶׁאֵין אֶרֶץ נַחֲלָת יִשְׂרָאֵל, הִיוּ צָרִיכִים לְדִינֵים מִיּוֹחָדִים.

טבילת כלים מדאורייתא או מדרבנן

יש מחלוקת גדולה בין הפוסקים אם הטבילה מדאורייתא או מדרבנן. על הפסוק 'כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֹא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ וְטָהַר אֶךְ בְּמִי נָדָה יִתְחַטֵּא וְכָל אֲשֶׁר לֹא יָבֹא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּמִימִים' (שם פסוק כ"ג). אומר רש"י "כל דבר שאין תשמישו ע"י האור, כגון כוסות וצלוחיות שתשמישן בצונן ולא בלעו איסור. תעבירו במים - מטבילין ודיו ודוקא כלי מתכות". ואומר על זה הרמב"ן "ואינו נכון בעיני, שאין לשון 'תעבירו' טבילה, כי היה אומר 'תביאו במים' שהוא לשון הטבילה, כמו במים יובא וטמא עד הערב וטהר (ויקרא יא לב). ועוד שאף הכלים שתשמישן בצונן צריכין הכשר מן האיסור שבהן מלבד הטבילה הזו, ואיך לא יזכיר הכשר כאשר עשה בבאים באש. וכשלמדו חכמים טבילה זו לא הזכירו בה המקרא הזה, אלא דרשו (ע"ז שם) אך במי נדה יתחטא, מים שהנדה טובלת בהם. אבל פירוש 'תעבירו במים', לכבסם ולשפשף אותם במים יפה עד שתסור חלודה שנדבקה מהם מן האיסור שנשתמש בהם, שזהו הכשר מן האיסור. ואמר הכתוב, דבר שתשמישו באש תביאו באש כדרך שהיה התשמיש בו באיסורין, אם תשמישו באש ממש כגון הברזל והנחשת וגם הכסף והזהב מלבנו באור, ואם ע"י חמין כגון הבדיל והעופרת מגעילו בחמין, ודבר שלא נשתמשו בו באש אלא בצונן תדיחו אותו במים עד שיתמרק ויטהר. וכך אמרו חכמים (שם), מדיחין ומטבילין והן טהורים. ועוד אומר הרמב"ן שם "ולבי מהרהר עוד, לומר שהטבילה הזו מדבריהם והמקרא אסמכתא עשו אותה, וכן אונקלוס מתרגם אותה בחטוי הזאה של אפר פרה, והצריכו אותה חכמים בכלי המתכות בלבד מפני שיש בהם כלים שתשמישן באור ובכלי ראשון ובכלי שני ובצונן, וזה צריך תלמוד". מכאן שדעת הרמב"ן שטבילת כלים היא מצוה דרבנן.

שתי שיטות בדעת הרמב"ם אם היא מדאורייתא

הרמב"ם כותב (פ"ז מה' מאכלות אסורות הלכה ג' וה') "הלוקח כלי הרמשי סעודה מן העכו"ם מכלי מתכות וכלי זכוכית, דברים שלא נשתמש בהן כל עיקר מטבילין במי מקוה ואחר כך יהיו מותרין לאכול בהן ולשתות, ודברים שנשתמש בהן על ידי צונן כגון כוסות וצלוחיות וקיתוניות מדיחין ומטבילין והן מותרות, ודברים שנשתמש בהן על ידי חמין כגון יורות וקומקומסין ומחממי חמין מגעילין ומטבילין והן מותרין, ודברים שנשתמש בהן על ידי האור כגון שפודין ואסכלאות מלבנן באור עד שתשנר קליפתן ומטבילין והן מותרין. טבילה זו שמטבילין כלי העצוד הנלקחים מן העכו"ם ואח"כ יותרו לאכילה ושתיה אינן לענין טומאה וטהרה אלא מדברי סופרים, ורמז לה כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר ומפי השמיעה למדו שאינו מדבר אלא בטהרתן מידי גיעולי עכו"ם לא מידי טומאה, שאין לך טומאה עולה על ידי האש וכל הטמאים בטבילה עולין מטומאתן, וטומאת מת בהזאה וטבילה ואין שם אש כלל אלא לענין גיעולי עכו"ם, וכיון שכתוב וטהר אמרו חכמים הוסיף לו טהרה אחר עבירתו באש להתירו מגיעולי עכו"ם". כשקוראים את הרמב"ם בקריאה בעלמא, רואים בדבריו שהטבילה היא מדברי סופרים ולא מדאורייתא. והנ"מ אם יש ספק

וקים לן שחז"ל תקנו הסיבה בשתיית היין, ואמנם יש מחלוקת אם תקנו על שתי כוסות ראשונות או אחרונות, אם נאמר ספק דרבנן לקולא אי"כ לא נסב לא בשתיים ראשונות ולא בשתיים אחרונות, ונמצא שתקנת חז"ל מתבטלת. ועי"כ נפסקה הלכה להחמיר להסיב בארבעתן.

אמרתי לרב את דברי הר"ן. הרב זצ"ל שמע את הדברים, ופתח את הר"ן, ואמר שצריכים ללמוד מזה מוסר גדול, שצריכים לשמוע ולהביא לקיום דברי חכמים, ולשם כך צריך לפעול בפתיחת ישיבות, ולחנך ילדים בדרך התורה, וזהו התפקיד שלך, אמר לי. כל המאווים שלו היו בעניין זה, ולכן זכה למה שזכה. ועל אדם גדול שכזה אומרת הגמ' שמאן דתני ומתני לית ליה שיעורא.

טעם טבילת כלי עכו"ם משום שעולה מדרגה

חז"ל אומרים על הפסוק 'ויקם' (פרק כ"ג, פסוק י"ז) "תקומה היתה לו שיצא מיד הדין ליד מלך" (ענין רש"י על התורה בפסוק הנ"ל). היינו, אפי' דבר "דומם" כמו אבנים, עפר, מערה, בזמן שעובר מיד גוי ליד יהודי יש לו תקומה, יש לו מעלה. וזה אחד הטעמים שמובא בירושלמי לטבילת כלים אפי' חדשים ממש שלא בישלו בהם: "כדי שיצאו מטומאתו של נוכרי לקדושתו של ישראל" (ענין לב"י וי"ד סי' ק"כ בדיבור הראשון של הסימן). בבב"א (מסות שנה שניה הלכה ב) כותב "טבילה זו היא משום פליטת טומאה, כדי שיצא הכלי מטומאתו לקדושת ישראל, דומיא דגר שיצא מרשות העכו"ם לרשות ישראל, הלכך אפילו הם חדשים שלקחו מן האומן גוי, צריך להטבילם. ואפילו להשתמש בהם צונן אסור בלא טבילה". כלומר שאין חיוב טבילה מענין טומאה או בליעת איסור, אלא שהוא עלה בדרגה מרשות גוי לרשות ישראל, ולכן צריך טבילה.

וימסרו מאלפי ישראל עניין הגעלת וטבילת כלים לומדים במלחמת מדיין. שם התורה כותבת (במדבר ל"א ג ד ה) 'וַיַּדְבֵּר מֹשֶׁה אֶל הָעָם לֵאמֹר הִחָלְצוּ מֵאֵתְכֶם אֲנָשִׁים לַצָּבָא וְיִהְיוּ עַל מִדִּין לְתֵת נִקְמַת ה' בְּמִדָּן. אֲלֹף לְמִטָּה אֲלֹף לְמִטָּה לְכָל מִטּוֹת יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלַחוּ לַצָּבָא. וַיִּמְסְרוּ מֵאֲלָפֵי יִשְׂרָאֵל אֲלֹף לְמִטָּה שְׁנַיִם עָשָׂר אֲלֹף חֲלוּצֵי צָבָא. יֵשׁ לָשִׁים לֵב לִכְךָ שֶׁהַתּוֹרָה אוֹמֶרֶת בְּתַחֲלִילָה שִׁיִּצְאוּ אֲנָשִׁים בְּהַתְּנָדוּת, שֶׁכֵּן זֶהוּ לִשּׁוֹן 'הַחֲלָצוּ', אֲבָל בְּפוּעַל כִּשְׁהוּ צָרִיכִים אֶת הַלּוּחִמִּים כְּתוּב 'וַיִּמְסְרוּ', כְּלוּמַר שֶׁנִּמְסְרוּ בַּעַל כְּרַחֵם. וְלִכְאוּרָה קִשָּׁה, וְכִי לֹא הִיוּ מִתְּנַדְבִּים שִׁירְצוּ לַצָּבָא לַצָּבָא, הִלּוּא הִקְבִּי"ה בַּעֲצֻמוֹ בִּיקֵּשׁ שִׁילְכּוּ, וְהִיוּ צָרִיכִים 'לְקַפֵּץ עַל הַצִּיּוּי' וְיִזְבֹּן עַל פִּי רִשְׁי" שְׂכּוּתָהּ "הַחֲלָצוּ - כְּתָרְגוּמוֹ לִשּׁוֹן חֲלוּצֵי צָבָא מְזוּיָיִנִים. אֲנָשִׁים - צָדִיקִים, וְכֵן (שְׁמוֹת יז ט) בַּחֲרָ לָנוּ אֲנָשִׁים, וְכֵן (דְּבָרִים א טו) אֲנָשִׁים חֲכָמִים וְיֹדְעִים". מִכָּאן, שִׁבִּיקֵּשׁ מִשָּׁה רַבָּנוּ אֲנָשִׁים צָדִיקִים וְחַסִּידִים, וְכִיּוֹן שֶׁהִיוּ צָרִיכִים לִלְכַּת מַעֲצָמָם בְּהַתְּנָדוּת, הִיוּ פּוֹחָדִים שֶׁאִם יִלְכוּ עַל דַּעַת עַצְמָם, הִיָּה נִחְשָׁב לָהֶם הַדָּבָר כְּגֹאוּוֹה וּשְׁמִחֻזִּיקִים מַעֲצָמָם צָדִיקִים וְחַסִּידִים, לִכְךָ נִמְנָעוּ לְמִרְוֹת רְצוֹנָם הָעַז לִלְכַת עַל פִּי צִיּוּי ה'. לִכְךָ, הִיָּה צָרִיךְ מִשָּׁה רַבָּנוּ לִלְכַת וּלְקַבּוֹעַ מִן הַצָּדִיק וְהַחֲסִיד, וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר 'וַיִּמְסְרוּ'. וּבִאֲמַת כִּשְׁחִזְרוּ מִהַמִּלְחָמָה, לֹא נִפְקָד מֵהָ אִישׁ, שֶׁלֹּא נִפְגְּעוּ בְּנַפְשׁ כָּלִל. גַּם בְּאוֹתוֹ עֵינִין כְּתוּב (פָּרָק לֹא פִּסְקִים יא יב) 'וַיִּקְחוּ אֶת כָּל הַשָּׁלָל וְאֶת כָּל הַמִּלְקוֹחַ בָּאֵדָם וּבִבְהֵמָה. וַיָּבִיאוּ אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשָּׁבִי וְאֶת הַמִּלְקוֹחַ וְאֶת הַשָּׁלָל אֶל הַמִּחְנֶה אֶל עֶרְבַת מוֹאָב אֲשֶׁר עַל יַרְדֵּן יִרְחוֹ'. וְאָמַר עַל זֶה רִשְׁי"י "מִגִּיד שֶׁהִיוּ כְּשֵׁרִים וְצָדִיקִים וְלֹא נִחְשְׁדוּ עַל הַגִּזְלָה לְשַׁלּוֹחַ יָד בְּזָבָה שֶׁלֹּא בְּרִשׁוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר אֶת כָּל הַשָּׁלָל גּוֹי, וְעַלִּיהֶם מְפֹרָשׁ בְּקִבְלָה שֶׁנִּיךְ כַּעַד הַרְחִלִים גּוֹי, אִף אֲנִשִּׁי מִלְחָמָה שֶׁבַּךְ כּוֹלֵם צָדִיקִים". וּבַצִּדְקָתָם שֶׁלֹּא זָכוּ לִנְצַח בְּמִלְחָמָה וְלֹא נִפְקָד מֵהֶם אִישׁ. וְרִשְׁי"י הַסִּבֵּר שֶׁם עַל פָּרָק ל"א פִּסְקִי ה': "וַיִּמְסְרוּ" - לְהַגִּיד שֶׁבַּחֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּרַעַג שֶׁשִּׁמְעוּ שֶׁאֲחֵרֵי מִלְחָמַת מִדִּין 'וְאַחֵר תֹּאסֵף אֶל עַמְּךָ' (פִּסְקִי ב' מִפְּרָק הַנִּיל), לֹא רָצוּ שִׁמְשָׁה רַבָּנוּ יִמּוֹת, עִי"ש.

נחלת ישראל לא אוסרת עליהם שואלים חז"ל מדוע במלחמת סיוחון ועוג לא נכתבשום ציווי על טבילת כלים, ואילו כאן התורה פירטה את כל ההלכות של טבילת כלים, (שם כ"א כ"ב כ"ג) 'זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה. אֶךְ אֶת הַזֶּהָב וְאֶת הַכֶּסֶף אֶת הַחֲנֻשֹּׁת אֶת הַבְּרָזִל אֶת הַבְּדִיל

קול צופיך

מנן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

חיי שרה - תשס"ב - מאת מנן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

מצרכת לה טבילה". כלומר, שאם באמת כל כלי חדש צריך טבילה, והוא גזירת הכתוב, אם כן צריך טבילה גם למספריים שחונכים בהם בגדים - אי"ל כלי סעודה אמורין בפרשה". דהיינו דין זה שייך רק בכלי סעודה. גם כלי זכוכית צריכים טבילה.

כלי חרס וכלי עץ - אינם צריכים טבילה.

כלי חרס - כלי פרפורי - פורצלן - הנקראים היום חרסנים - צריכים טבילה בלי ברכה מאחר והם מצופים זכוכית(בא"ח שם אות ז', ח'). כלי פלסטיק יש מי שאומר: שכיום, כלי פלסטיק - צריך טבילה, ואף כלים חד פעמיים צריכים טבילה, מאחר ומשתמשים בהם. אבל להלכה, רק כלי זהב, כסף, נחושת, מתכת - צריכים טבילה. חכמים הוסיפו גם כן זכוכית. מאחר ובזמננו כלי זכוכית שהיה נשבר היו מתיכים אותו ועושים ממנו כלי חדש. אם נבוא ונקח פלסטיק ונתיק אותו לא ניתן יהיה לעשות ממנו כלי חדש, ועל כן כלי פלסטיק - אינו צריך טבילה.

כלים שונים האם חייבים בטבילה

וצריך לדעת ולדון בכל סוג הכלים השונים, כגון: פותחן של קופסאות אוכל, וכן מגש, האם צריכים טבילה או לא, גם סכין של מכונת טחינה חשמלית, צריכה דיון מיוחד. גם סכין של מיקסר, צריכה דיון. גם צריך לדעת כיצד יש לנהוג במטבח בשר ידנית שהיא מתפרקת לחלקים. מטחנה, אם טוחנים בה תבלינים כגון פלפל (פ"ת שם ס"ק ח') - צריך טבילה עם ברכה, ואם טוחנים בו קפה - לא צריך ברכה. וטעם ההבדל הוא, שהפלפל מוכן מיד לסלט עם גמר טחינתו, ואילו הקפה עדיין צריך לעבור בישול נוסף.

סכינים: הקונה סכינים תוצרת חו"ל, אע"פ שהידית מהארץ ומורכבת בארץ צריך טבילה.

סכין של לחם או סכין שמשמש בו בעת האוכל - טבילה עם ברכה. סכין לחתוך בשר בלתי מבושל - טבילה בלי ברכה. תרמוס - יטבול אותו כשהוא מחובר לכלי החיצון. ויש מחמירין ומפרקים, וטובלים פעמיים, פעם כשהוא מפורק, ופעם כשהוא שלם. פח המונח ע"ג שיש או כיור בפסח: ישנם אנשים שבפסח רוצים להחמיר ועל כן הם שמים על השולחן או השיש או הכיור לאחר הכשרתם, פח. האם פח זה צריך טבילה במקוה שהרי הוא מיוצר בחו"ל וכעת הווי ככלי, או לא צריך טבילה? וי"א: פח זה צריך טבילה במקוה עם ברכה. וי"א: שפח זה אינו כלי, מאחר ואין לו בית קיבול אע"פ שעתה הוא עושה אותו כלי לשימוש. (ועיין לפרמ"ג משבצות זהב סי' תנ"א ס"ק ו') ונהוגים שלא להטביל, אבל מעיקר הדין צריך טבילה. מגש אלומיניום חד פעמי: לא צריך טבילה, אבל שטיפה צריך. מספריים: שחונכים בהם ירקות - צריכים טבילה בלי ברכה. פותחן בקבוקים, מספריים לפתיחת שקית חלב - לא צריכים טבילה, מאחר וזה לא נוגע באוכל אלא בקופסא.

כלי לישא הרב בא"ח אומר: "כלי מתכות שלשים בהם עיסה, וכן כלי מתכות שעורכים עליהם המצות לצורך חג המצות יטביל בלי ברכה". צנצנות שעושה בהם שימוש חוזר - צנצנות תוצרת חו"ל כגון של מאכלי תינוקות 'גרבר' וכדו', שאדם רוצה לעשות בהם שימוש חוזר ולמלאות אותם בתבלינים או בכל דבר אחר. יש מי שאומר: שצריך לטבולם, מאחר ואילו כלי זכוכית, ומשתמש יותר לשימוש חד פעמי. ולהלכה הואיל המייצרים לא ייצרו צנצנות אלו לשימוש חוזר אלא לשימוש חד פעמי, ועל כן לא צריך להטבילם.

מיקסר - מיקסר שכל חלקיו פלסטיק - אינו צריך טבילה. מיקסר מפלסטיק ובאמצעו סכין ברזל - חלק הברזל חייב בטבילה, ואינו בטל אגב רוב הכלי שהוא מפלסטיק, כי העיקר הוא הברזל. הכלל הוא: כל חלק ברזל שיש במיקסר שבא במגע עם אוכל - צריך טבילה עם ברכה.

או לא, כמו שאומר ההגה"מ שיש מצוות כמו תפילין שהיא חובה. ויש מצוות שהם תלויים ברצונו של האדם, כגון מליחת בשר, ברצותו ימלח ויאכל, ואם לא רוצה לאכול בשר, לא חייב לחפש בשר ולמלחו. ולכן אין על זה ברכה כיון שלא נצטוו בזה (עיי' תוס' חולין דף ק"ה ד"ה מים), שיכול שלא למלחו. גם הלח"מ והכס"מ אומרים שדעת הרמב"ם שזה מדרבנן.

דעת הרשב"א שלדעת הרמב"ם טבילה זו היא מדאורייתא. וז"ל (שו"ת הרשב"א חלק ג' סימן רנ"ה) "תשובה: מה שאמרת שטבילת כלים מדברי סופרים, לא כולי עלמא מודים בו. ומדברי הרמב"ם ז"ל יראה שהוא סבור שהוא מדאורייתא, ופשטא דשמעתנא דשילי ע"ז הכין משמע טפ"י. ואע"פ שאמר הרמב"ם בהתחלה "מדברי סופרים", מאחר ואח"כ אמר "מפי השמועה" משמע שזה מהתורה.

אומר הרב בא"ח זיע"א בעניין הטבילה שהיא מדאורייתא, וזה לשונו, "אפילו כלי סעודה אינם צריכים טבילה מן התורה אלא רק כלי מתכות, דכתיב 'זהב וכסף', אבל כלי חרס וכלי עץ ואבן, אין צריכים טבילה. ואמנם חז"ל תקנו טבילה לכלי זכוכית, מפני שהן דומין קצת לכלי ברזל וכו', ויש אומרים דגם כלי מתכות טבילתן מדרבנן, וקרא - אסמכתא בעלמא. וסברה ראשונה עיקר, דסבירא ליה כלי מתכות מדאורייתא. וצדק הרב, שכן בשו"ע (יו"ד סי' ק"כ סעי' י"ד) מובאת ההלכה שמי ששולח את בנו שהוא פחות מגיל י"ג, לא מועילה טבילתו, אלא אם כן גדול עומד על גביו, או אביו עומד עליו, והיינו משום שזה מדאורייתא, שאילו היה מדרבנן היה מועיל (ועיין לפ"ת שם ס"ק י"ד).

צריך מקוה של ארבעים סאה לטבילת כלים

הגמ' אומרת (עבודה זרה ע"ה ע"ב במשנה) "הלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים, את שדרכו להטביל - יטביל, להגעיל - יגעיל, ללבן באור - ילבן באור. השפוד והאסכלא - מלבנן באור. הסכין - שפה והיא טהורה". ואומר רש"י שאין צורך לכלי צונן שום תיקון אחר, כמו בכלים שתשמישם באור, שצריכים גם הגעלה. וז"ל רש"י: "כלומר, כלי הראוי לטוהר בטבילה, אין צריך תיקון אחר, כגון: כלי שתשמישו ע"י צונן יטביל ותו לא צריך".

ועוד אומרת שם הגמרא: "תנא, וכולן צריכים טבילה בארבעים סאה. מנהגי מילי? אמר רבא, דאמר קרא כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר, הוסיף לך הכתוב טהרה אחרת". ואומרים התוס' שם (ד"ה מים) "אע"ג דרביעית סגי להטביל מחטין וצינוריות מדאורייתא, היינו טבילת טומאה - אבל טבילת כלי מדין חידוש הוא ובעי מי' סאה". ולמעשה, צריך להיות מקוה של ארבעים סאה, מקוה שהיא כשרה לטבילת אשה. ולא מקוה שכשרה רק לטבילת גברים שלפעמים מכינים אותם ממים שאובין. גם כלים שהשתמשו בהם הרבה שנים בלא טבילה ואפילו אם בישלו בסיר מאות ואולי פעמים חייב כשנודע לו ללכת ולהטבילו, ואפי' שבישלו בו כמה דורות.

אוכל שהוכן בכלים שלא הוטבלו

עוד אומרת הגמ' שם "יכולן שנשתמש בהן עד שלא יטביל ושלא יגעיל ושלא ילבן - תני חדא אסור, ותניא אידך: מותר", ולא משנה אם השתמש בהם באוכל קר או שבישלו בהם. ואומרת הגמ' שאין סתירה בין השמועות, "ל"ק, הא כמאן דאמר נותן טעם לפגם - אסור, הא כמאן דאמר נותן טעם לפגם - מותר. ולמאן דאמר נותן טעם לפגם - מותר, גיעולי עובדי כוכבים דאסור רחמנא היכי משכחת לה? אמר רב חייא בריה דרב הונא: לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא, דלאו נותן טעם לפגם הוא". וההלכה שנותן טעם לפגם מותר ומכאן שאם בישלו בסיר לא טבול, חייב בטבילה והאוכל לא נאסר. (עיי' ברמ"א סי' ק"כ סעי' ט"ז).

דוקא "כלי סעודה" ממתכות צריכים טבילה

עוד אומרת הגמ': "מתקף לה רב ששת, אי הכי, אפי' זוזא דסרבלא נמי ומבאר רש"י "זוזא דסרבלא - מספריים שגוזזים בהן בגדי צמר הואיל וגזירת הכתוב היא ולא משום פילוט איסור דהא חדשים ולא בלעי מידי

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְּקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הֶרֶב מֵרַדְכִי אֵלֵיהוּ זְצוּק"ל

חיי שרה - תשס"ב - מאת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְּקוּבֵּל הָא-לֵקִי זְצוּק"ל

בשביל פסח, ואומר שבערב פסח יטביל אותו: יש מי שאומר: שחייב להטבילו מיד בעת הקנייה. ויש מי שאומר: עד שישתמש בו. והוא נוטה לומר לא כדברי ישי"ש הנ"ל ומותר להשהות.

היום, כמעט כל הכלים החדשים הם ארוזים. ולכן אם קונה כלים חדשים ארוזים ורוצה להשאירם בביתו למשך זמן - מותר. כי אין חשש שמא ישתמש בו ללא טבילה, מאחר ויראה שהם ארוזים ויזכר שצריך לטבולם. אבל אם יש לו בבית כלי מסוים שאינו ארוז, ויש חשש שמא אחד מבני ביתו ישתמש בו ללא טבילה - חייב להטבילו מיד, או שיעטוף כלים אלו ויכתוב עליהם שאינם טבולים, בכדי שאחרים לא יטעו.

הקונה כלי מיהודי מומר

יש מי שאומר (הלכה לא כך): אם אדם הולך לקנות כלי תוצרת הארץ מחנות, הוא צריך לשאול את המוכר אם הוא אוכל כשר, שומר שבת, ומניח תפילין, ואם כן יכול להשתמש בכלי מיד. אבל אם המוכר מחלל שבת דינו כגוי וצריך להטביל את הכלי. להלכה, הקונה כלי מיהודי אפילו מומר - אם הכלי חדש לא צריך טבילה, כי סוף סוף הוא יהודי, ויחזור ב"ה בתשובה שלמה (ועיין ד"ת ס"ק ד').

הקונה כלי מתוצרת הארץ מחנות שבעליה לא יהודים, י"א: חייב כי עבר מרשות גוי לישראל, וי"א: מאחר והוא רק מסתחרר בזה אין לו בעלים. להלכה צריך טבילה בלי ברכה מדין סב"ל. אדם שהיה גוי והתגייר צריך להטביל את כל הכלים שלו. וכן בעל תשובה צריך להטביל את כליו במקוה (עיין שם).

כלים מבית חרושת בבעלות גוי ופועלים יהודים

כיום ישנם בתי חרושת של כלים בעולם השווים הון עתק, ובעליהם מוכרים מניות.

אם השותפים במפעל זה הם יהודים וגויים - לא צריך להטביל כלים הבאים מהמפעל.

אבל אם הפועלים יהודים ובעל הבית גוי, או להיפך בעה"ב יהודי והפועלים גויים - יש מי שאומר: שהכלים צריכים טבילה.

יש מי שאומר: אם הפועל יהודי ובעה"ב גוי - לפועל היהודי מגיע כסף עבור עבודתו, אבל לא כלים, ועל כן הכלים שייכים לגוי וצריכים טבילה עם ברכה. אבל אם ישנו הסכם בין בעה"ב הגוי לפועל היהודי שמשלם לו משכורת, למשל, בכוסות - אז הכוסות שייכים ליהודי ולא צריך לטבולם. או אם הפועלים גויים ובעה"ב יהודי, מכיון שבעת הייצור הכלים שייכים כבר ליהודי - על כן אינם צריכים טבילה.

למעשה, הולכים לפי בעה"ב, אע"פ שיש מניות לאחרים ואפי' יהודים, מאחר ומניה אינה בעלות על התוצרת אלא על הרווחים בלבד (עיין לפ"ת שם ס"ק י"ב. ולזב"צ ס"ק ע"ב, ולדרכי תשובה ס"ק פ"א).

השוטה בקיוסק האם צריך לשאול אם הכלים הוטבלו?

ההולך לקיוסק ורוצה להשתמש במוצר, לכאורה צריך לשאול את בעל המקום באם הטביל את הכוסות. להלכה מותר השימוש בכוסות, מאחר ובעל החנות שקנה את הכוסות מגוי, כל מטרתו בכדי לסחור בהם, למכור בהם אוכל, אבל את הכלי עצמו אינו מוכר - ועל כן, לא צריך לשאול אם הכלי טבול או לא (עיין לדרכי תשובה ס"ק ע').

אבל המתארח אצל אדם פרטי, המארח רוצה להשתמש בכלי עצמו, וע"כ טוב להחמיר.

שימוש בקופסת קפה או שימורים ביו"ט לא מצריך טבילה הקונה קפה נמס בקופסא מחו"ל, ראשית הוא צריך לבדוק את הכשרות. האם מותר לאדם לפתוח את הקופסא ביו"ט? הרי קופסא זו מפח ואם ישתמש בה יצטרך לטבול אותה? או שלא יכול לפתוחה?

להלכה, קופסאות של ריבה קפה ושאר שימורים וכדו' - יש עליהם שם של עטיפה חד פעמית, ואינם נקראים כלי. ועטיפה חד פעמית - לא צריכה טבילה. ומותר לאחר שהשתמש בקופסא לחזור ולהשתמש בה שוב ואינה צריכה טבילה.

מיקסרים שחלק הברזל מחובר עם המיקסר וא"א להפרידו: יש מי שאומר: אם א"א להפריד את חלק הברזל או אין צורך להטביל. יש מי שאומר: מכיון שא"א להשתמש במיקסר זה ללא חיבור לחשמל, על כן ברגע שחיברת אותו לשקע, דינו כמחבר לקרקע שלא צריך טבילה. ואין אנו סומכים על זה, אלא חייב בטבילה כדלהלן, בדיני קומקום. תנור על סמך זה רצו לומר, שהקונה תנור חשמלי מכיון שא"א לטבול תנור במקוה (את המגשים צריך להטביל), ומכיון שבעת השימוש בו צריך לחברו לשקע, לכן הוא מחובר ולא צריך לטבול.

להלכה גם מחובר לקרקע צריך לטבול, אבל בתנור מצאו קולות על מנת לא להטבילו. קומקום חשמלי קומקום חשמלי תוצרת חו"ל שכולו מפלסטיק, אבל חלק החימום הוא מברזל - צריך טבילה. כיצד יטבילו הרי יש חשש שיתקלקל? וע"כ ישנם שתי אפשרויות:

א. ללכת לחשמלאי יהודי שיפרק לו את חלק הברזל ויטבילו, ולאחר מכן ירכיב שוב את החלקים. ואז מעשה הגוי בטל, ונמצא כאילו ישראל הכין את הכלי.

ב. אם חושש שמקום חיבור השקע יתקלקל ע"י הטבילה, יכול להניח פלסטר או צמר גפן או נייר, ויטבילו מהר. ואין חשש להציצה כי זה מיעוט ולא מקפיד. ובדיעבד אפשר להקל. ועדיף שיטביל אותו בלי חציצה ויגב מיד כשיוציא אותו מהמקוה.

הכלל הוא: כל כלי מתכת או זכוכית שבא במגע עם אוכל - צריך טבילה עם ברכה. וכל כלי שהאוכל לא נוגע בו - צריך טבילה בלי ברכה. ועל כן כל כלי וכלי שאדם קונה עדיף שיקנה מתוצרת ישראל, ואם הוא מיוצר בחו"ל ידע שצריך לטבול.

הציצה בטבילה

וצריכים לדעת כשמשכניסים כלי למי המקוה, צריכים המים להגיע לכל הצללי, ועל כן לא יחזיק את הכלי בידיו בחוזקה, דבר המונע מהמים להגיע למקום אחיזתו. ועל כן, הטוב ביותר הוא שלפני שמטביל את הכלי, יכניס את ידו במים של המקוה, ולדעת היזבחי צדק' בכל מים (שם ס"ק ט"ו) שיהיו רטובים, ואז יחזיק את הכלי ויטבילו במים, וגם אז לא חזק אלא רפוי, ובאופן זה יבאו המים על כל הכלי. בימינו (עיין לשו"ע שם סעי' ב', ולד"ת שם), יש ממילא סלים ורשתות שמכניס בהם את הכלי ומטבילים כך, ובאופן זה בודאי שמועיל, שאז המים יבאו על כל הכלי כולו.

הקונה כוסות ועליהם מדבקה של מחיר או ארץ היצור וכדו' צריך להוריד זאת קודם הטבילה. מכיון שאדם מקפיד שלא להגיש באופן כזה לפני אורחים, על כן צריך להוריד מדבקה זו לפני הטבילה. וכן צריך להקפיד להסיר את כל שאריות הדבק שמתחת למדבקה (שו"ע שם סעי' י"ג).

השהיית כלי שאינו טבול בבית

הגמרא אומרת במסכת ביצה (עיין י"ח ע"א): אדם שיש לו כלי טמא ורצה להטבילו ביו"ט - אינו רשאי.

והגמרא מביאה כמה טעמים לכך: א. משום שנראה כמתקן כלי. ב. מכיון שהשהה כלי זה ללא טבילה עד יו"ט, לכן גזרו חכמים שלא יכול להטביל ביו"ט. שמא ישתמש בו לפני הטבילה. ג. שמא יבוא להטביל בגד טמא ויבוא לידי סחיטה, עי"ש.

מובא ב"ים של שלמה": מה הדין אם אדם קיבל כלי חדש ביו"ט, האם מותר להטבילו ביו"ט או אסור? וכן מה הדין אם קנה כלים חדשים המיוצרים מחו"ל, ואמר שיטבילם בעוד שבוע או יותר לכשילך למקוה, האם מותר לו להשהות בביתו כלי שאינו טבול? והוא עונה: שמהגמרא משמע שאסור (יש"ש ביצה סי' י"ט, דף כ"ז ע"ב וכ"ח ע"א דפוס ישן) אומר הפמ"ג (סי' שכ"ג ס"ק ה' במשבצות זהב): אדם שקונה כלי בפורים

קול צופיך

מרת הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

חיי שרה - תשס"ב - מאת מרת הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

רצון שהקב"ה ידבר שונאינו תחתינו, ולא ישמע עוד שוד ושבר בגבולנו, ונשמע שמועות ובשורות טובות, ונזכה לגאולה שלמה בעגלא ובזמן קריב נאמר אמן.

*רוצים לקבל קול צופיך באמייל כל שבוע !!
שלחו לנו בבקשה באמייל ל- webmaster@harav.org

ולענין פתיחת קופסאות בשבת, אם "הכל" הוא ראוי לשימוש אחר שמוציאים ממנו האוכל - אסור. ואם דרכם לזרוק את הקופסא - מותר. או אדם שפותח קופסת סרדינים בשבת, ואוכל ישירות מן הקופסא, הרי הוא משתמש בקופסא ככלי, נמצא שהוא יוצר כלי בשבת. ולכן אומרים לו שיעביר את תכולת הקופסא לצלחת.

סירי ביטול גדולים מאד כיצד יטבילם?

הגעלת כלים דינה שונה מטבילת כלים בהגעלה - אם אין אפשרות להגעיל את כל הכלי בבת אחת יכול להגעילו בחלק אחד, ואח"כ את החלק השני. ואילו טבילת כלים - צריך שיכניס את כל הכלי יחד למקוה, ולא יטביל חלק ממנו ואח"כ את החלק השני (בא"ח מטות אות ג').

הרב בא"ח שואל: אדם שיש לו סיר גדול שא"א להרימו ולקחתו למקוה, מה יעשה? הרב בא"ח והרב 'זבחי צדק' מדברים על תקופתם, שבזמנם היה כלי גדול מאד והיו מרתיחים בו את התמך ועושים מזה שיכר. הרב 'זבחי צדק' עשה הרבה קולות, אדם היה מניח מלוא הסיר תמרים, ושופך עליהם מים רותחים וסוגרו ומרתיחו, והיה נקב קטן בצד הסיר, וקנה יוצא ממנו, והמים היו רותחים ונכנסים לתוך הקנה, וממנו יוצאים החוצה ועוברים דרך מים קרים, וכך נהיה שיכר. ועל מנת שזה ישתבח יותר היו חוזרים שוב על פעולה זו. ודוד זה היה צריך טבילה, ובחנותו היו מבשלים בסירים גדולים, ולא שמענו שהיו עושים טבילה? ביקב מאכסנים את היין בדודים גדולים מאד ולא טובלים אותם (ענין זב"צ שם ס"ק ד', ובא"ח מטות ש"ש אות ה'). וכיום, בישיבות ובשאר מקומות, ישנם סירי ביטול גדולים, כיצד ניתן לטבילם? ואם נאמר שזה מחובר לקרקע, יש בזה מחלוקת, הרב פת"ש (שם ס"ק א') מחייב, והרב ערוך השולחן (שם סעי' ל"ט) מיקל, אבל לכתחילה כיצד ניתן להשתמש בזה?

כותב הבא"ח (מטות אות ח') שיתן אותו במתנה לגוי ואח"כ ישאל אותו ממנו. ולמעשה זה פסק של השו"ע (סי' ק"כ ביו"ד סעי' ט"ז): "אם שכח ולא הטביל כלי מע"ש או מערב יו"ט - יתנו לעובד כוכבים במתנה ואח"כ ישאלו ממנו, ומותר להשתמש בו". ורמ"א הוסיף: "וכן יעשה אפי' ביום חול במקום שאין מקוה". ולדעת הט"ז: אחרי שבת יטביל אותו (ענין באר היטב ס"ק כ"ב, ולד"ת ס"ק ק', וענין בפ"ת ס"ק ט"ו משם הרשב"ש סי' תס"ח).

הברכה על הטבילה: על כלי אחד - "בא"ח אמ"ה אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על טבילת כלים". על שני כלים - "על טבילת כלים". וישמח על זה שה' זיכהו שהעלה כלי זה מרכוש גוי לרכוש יהודי. (וישנם מטבחים גדולים בישיבות שבהם ישנו חדר הסקה מרכזי של המים, וממנו יוצאים צינורות העוברים בתוך דפנות הסירים, וכך האוכל מתבשל ונשאר חם. וישנו מטבח בשרי ומטבח חלבי. אבל ישנה כאן בעייתיות, שהרי המים החמים העוברים בצינורות מחממים הן את הסירים הבשריים והן החלבניים, והם אוסרים זה את זה. ועל כן צריכים שתי מערכות נפרדות - מים חמים לבשרי, ומים חמים לחלב. בחו"ל שישנם איזורי תעשיה בגודל עיר שלמה, וישנה חלוקת מים חמים בכל האזורים, צריכים מאד להזהר, כנ"ל).

כאמור ישנה מעלה גדולה של העלאת דרגתו של כלי מרכוש גוי ליהודי, על אחת כמה וכמה שאסור לאדם לחשוב לתת קרקע של ארץ ישראל לגוי. ואף אחד לא יכול למכור או לתת נחלת אבות וכל המכירות בטילות ומבוטלות. וכל דריסת רגל שנותנים להם זה כמו "מכירה", ומי הוא זה ואיזה הוא שיש לו בעלות על אר"י ומרשה לעצמו לתת, לחלק, להשליט את האויב על חלק הכי קטן מאר"י.

ארץ ישראל קדושה ועפרה קדוש וא"א למוכרה לגויים, או לתת להם שליטה עליה, ואם מוכר לגויים העפר בוכה, כמו העפר של מערת המכפלה "ויקם שדה עפרון". ששמח בעת שעבר מרשות עפרון לרשות אברהם, כך העפר, האבנים, אדמת ארץ ישראל בוכה כשמעבירים חלק ממנה לגוי. ויהי

